

TSPAKB 8. Üye Toplantısı

(28 Ağustos 2003, İstanbul)

Müslüm Demirbilek
Başkan, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği

Değerli Üye Temsilcilerimiz,

Sekizinci Üye Toplantımıza hoş geldiniz.

Hepinizi Birlik Yetkili Organları ve çalışanları adına selamlıyorum.

Bildiğiniz üzere, Birliğimizin yeni Yönetim Kurulu Mayıs ayından itibaren yoğun bir çalışma temposu içinde.

İzin verirseniz bu geçtiğimiz dört ay içinde yapılan çalışmaları kısaca özetlemek istiyorum. Ardından, sermaye piyasamızla ilgili son düzenlemeler konusunda Birliğimizin görüş ve girişimlerine değinmek ve sözü sizlere bırakmak istiyorum.

Yönetim Kurulumuzca ilk aşamada sektörümüzün öncelikli sorunlarını konu başlıkları halinde belirledik. Ardından, bu sorunların çözümü için geniş katımlı çalışma grupları ve platformları oluşturuldu. Sektörümüzden ve sektör dışından gelen çok değerli katılımlarla sorunlarımıza yönelik çözüm önerileri geliştirildi.

Ulaşılan sonuçlar ve raporlarımız siz değerli üyelerimize iletildi, Temmuz ayında yapılan 7. Üye Toplantımızda da tartışmaya açıldı. Fikir birliğine ulaştıktan sonra Yönetim Kurulumuz hareket planını belirleyip gerekli girişimleri başlattı.

Gördüğünüz üzere, her aşamada sektörün temsilcisi olan siz değerli üyelerimizle çalışmalarımızı paylaşmaya, görüşlerinizi almaya, paylaşımcı ve katılımcı bir anlayışla Birliğimizi daha da etkin çalışır hale getirmeye özen gösterdik, gösteriyoruz.

Geçtiğimiz toplantıda Çalışma raporlarımızda ulaşılan sonuçları sizinle paylaşmış ve görüşlerinizi almak istemiştik. Bu toplantımızda ise yapılan girişimlerden ve ulaşılan ilk sonuçlardan kısaca bahsetmek istiyorum.

Hepimizin en önemli sorununun vergi rejimi olduğunda hem fikir olduğumuzu zannediyorum. Vergilendirme adaletsizlikleri, vergilerin yüksekliği, çeşitliliği, mevzuatın sık sık değişikliğe uğraması, sermaye piyasasını teşvik edici bir yapıdan uzak oluşu gibi saymakla bitmeyecek sorunlarımız var.

Vergi ve Teşvik Çalışma Grubumuz tarafından hazırlanan raporumuz Vergi Konseyinde sunuldu. Hepinizin bildiği üzere Vergi Konseyi, iş dünyasının önemli temsilcilerinin katıldığı, ortaya konulan görüşlerin Maliye Bakanlığınca dikkate alındığı bir konsey. Dolayısıyla raporumuz, iş dünyasının ve ilgili kurumların geniş katılımıyla oluşturulan bir toplantıda ortaya konulmuş, görüşlerimiz savunulmuştur.

Diğer bir konu ise KOBİ Borsasıdır. Çalışma grubumuz konuyu yurtdışı uygulamalar çerçevesinde inceledi. Sonuçta pek çok yerde başarısızlıkla sonuçlandığını gördü. Sizlerden gelen görüşler de ayrı bir KOBİ borsasına ihtiyaç olmadığı konusunda birleşmekteydi.

Nitekim, bu konudaki raporumuz ve görüşlerimiz ilgili kurum ve kuruluşlara iletdikten sonra konunun daha bir sağduyuyla incelenmesi gereği açık olarak görülmüştür. Sonuçta görüşümüz ilgili çevrelerin gündemini de etkilemiş, KOBİ borsası kurulmasına dair çalışmalar daha temkinli bir sürece girmiştir.

Borsa özelleştirmesi konusunda İMKB'nin, dünya örneklerinde olduğu gibi özelleşmesini kendi bünyesi içinde yürüteceği bir dizi faaliyet çerçevesinde ele alması gerektiğini belirtmiştik. Vurguladığımız kavram İMKB'nin "özelleştirilmesi" değil "özelleşmesi" idi. Bu konudaki önerimiz de kabul görmüş olup, özelleşme İMKB'ye bırakılmıştır. İMKB özelleşme konusunda bir danışman firma belirleyecektir. Özelleşme süreci ise danışman firma ile yapılacak çalışmalarla şekillenecektir. Kısaca İMKB, özelleşmesini kendi bünyesindeki çalışmalarla gerçekleştirecektir. İMKB'nin özelleşmesinin bu şekilde ilerlemesi, sürecin her aşamasının, İMKB'nin esas sahipleri olan bizlerin gözetiminde gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Sermaye piyasasında güven unsurunun pekiştirilmesine yönelik çalışma platformumuz ise hazine bonosu ve devlet tahvili dahil olmak üzere tüm menkul kıymetlerin Takasbank nezdinde müşteri adına saklamasının önemli olduğunun altını çizmişti. Bunları söylediğimizde henüz İmar Bankası'ndaki gelişmeler yaşanmamıştı. İmar Bankası'nın yönetiminin TMSF'ye geçmesinin ardından ise bu konunun ne denli önemli olduğu ortaya çıktı. Nitekim, aracılık faaliyetlerine olan güveni azaltan bu tatsız olayın ortaya çıkmasının ardından, SPK ve Hazine nezdinde çeşitli toplantılarda konuyu tekrar gündeme getirdik, zaten hazır olan önerilerimizi tekrar sunduk.

Yatırımcı güveni açısından son derece önemli bir konu da küçük yatırımcıların piyasa riski ile ilgisi bulunmayan eylemler neticesinde mağdur olmalarının önlenmesidir. Nitekim, son olarak Çukurova ve Kepez Elektrik şirketlerindeki yatırımcılar zarara uğratıldı ve sermaye piyasamızdaki güven unsuru tekrar yara aldı. Bu tür mağduriyetleri önlemek için hazırladığımız Elektrik Şirketleri Tazim Fonu kanun tasarısı taslağını Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bir öneri olarak sunduk. Bu taslağı Başbakan Yardımcılığı, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu'na da ilettik. Taslakta, İMKB'de işlem gören imtiyazlı şirketlerin imtiyazlarının, imtiyaz süresinin bitiminden önce iptal edilmesi halinde, bu şirketlerin İMKB'de işlem gören bölümünden satın alan küçük yatırımcıların zararlarının, kurulacak bir tazmin fonu tarafından karşılanmasını önermekteyiz. Ayrıca, bu düzenlemenin yürürlük tarihinden önce imtiyaz ve görev sözleşmeleri iptal edilen şirketlerin halka açık bölümüne isabet eden hisse senetlerinin de faaliyet türüne göre ilgili kamu kurumu (TEÜAŞ, TEİAŞ, TETAŞ veya TEDAŞ) tarafından çağrı yapılmak suretiyle satın alınmasını öngörmekteyiz.

Yakın geçmişte bazı bankaların ortaklık hakları ile birlikte Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmesi de yatırımcıların haklarını kaybetmesine sebep oldu. BDDK tarafından hazırlanan son bankalar kanun taslağı hakkında görüş bildirirken, bankaların Fon'a devredilmesi durumunda yeni yatırımcı mağduriyetlerine sebebiyet vermeyecek ve aynı zamanda şimdiye kadar el konulmuş olan halka açık bankaların küçük hissedarlarının mağduriyetine de yasal bir çözüm getirebilecek bir düzenlemenin yapılmasının yararlı olacağı görüşünü tekrarladık.

Ülkemizde vadeli işlemler piyasası kurulması uzun yıllardır gündemde. 2002 yılında İzmir'de kurulan Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nın (VOB) yakın zamanda faaliyete geçmesi beklenmekte. Bu piyasanın işlerlik kazanabilmesi için çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla oluşturulan çalışma platformumuz çalışmalarını sürdürüyor. Bilindiği gibi Birliğimiz kurucu ortak sıfatıyla VOB Yönetim Kurulunda bir üye ile temsil edilmektedir. Ayrıca, Temmuz ayında Yönetim Kuruluna yardımcı olmak amacıyla oluşturulan dört kişilik İcra Komitesine Birliğimizin üye olması sağlanmıştır. Ayrıca, 9 kişilik yönetim kurulu üye sayısının 11'e çıkarılarak, Birliğimizin toplam 3 temsilci ile temsil edilmesi konusunda da çalışmalarda

bulunuyoruz. Öte taraftan, VOB tarafından hazırlanan "Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Borsa Yönetmeliği" Taslağı internet sitemize konularak, aracı kurumlarımızın görüş ve önerilerine sunulmuş bulunmaktadır.

Öte yandan, Birliğimiz ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasına önemli katkılar sağlayan İktisadi Kalkınma Vakfı'na 26 Mayıs 2003 itibariyle "Gözlemci Üye" statüsünde üye olmuştur. Bu vesile ile 30 Temmuz 2003 günü Sayın Başbakanımızın katılımıyla gerçekleşen, Vakfın 40. Olağan Genel Kurul Toplantısında Birliğimizin tanıtımını yapma imkanı da bulduk.

Saygıdeğer Konuklar,

Bilindiği üzere Temmuz ayı içerisinde sektörümüzle ilgili önemli değişiklikler içeren Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği yayımlandı. Bu tebliğlerin taslak aşamasında, Üyelerimizin de görüşlerine başvurarak hazırladığımız Birlik önerileri, Sermaye Piyasası Kuruluna iletildi ve çeşitli platformlarda tartışıldı.

Birliğimiz girişimleri ile yeni düzenlemelerde yer almasını sağladığımız bazı hususları sizler ile burada tekrar paylaşmak istiyoruz. Birliğimiz Yönetim Kurulu ile Sermaye Piyasası Kurulu yetkililerinin yaptıkları ortak toplantılar sonucunda:

1. Aracı kurumların birleşerek yeni bir aracı kurum oluşturmalarını teşvik etmek üzere yapılan düzenlemelere ilişkin taslaklarda, halka açık olmayan en az 3 aracı kurumun birleşmesi öngörülmüşken, bu sayı 2'ye indirilmiştir.

2. Aracı Kurumlarda Uygulanacak İç Denetim Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ'de, aracı kurum bünyesinde iç kontrol biriminin oluşturulmasının ve iç kontrol elemanı istihdam edilmesinin bir zorunluluk olarak yer almaması sağlanmıştır.

3. Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni ile ilgili olarak;

- Müşteri tarafından verilen tüm emirleri toplu olarak gösterecek nitelikte emir formunun iki nüsha olarak düzenlenmesi ve bir nüshasının imzalı halde müşteriden geri alınmak üzere ilgili dönemi izleyen yedi gün içinde müşterilerin adreslerine gönderilmesi zorunluluğu kaldırılmıştır.
- Halka arz işlemlerinde müşterilere hesap açılması zorunluluğunun bulunmadığı açıkça ifade edilmiştir.
- İşlem sonuç formlarının iki nüsha olarak düzenlenmesi ve bir nüshasının müşteriye verilmesi zorunluluğu kaldırılmıştır.
- Aracı kuruluş merkezinde bilgisayar ortamında izlenen seans takip formunun emirleri kabul eden müşteri temsilcileri tarafından imzalanması önerisi taslaktan çıkarılmıştır.
- Müşteri mutabakatı içermeyen aracı kuruluş kayıtlarının tek taraflı delil oluşturamayacağına ve Türk Ticaret Kanunu'nun 84'üncü maddesi çerçevesinde aracı kurum kayıtlarının kendi aleyhine delil oluşturacağına ilişkin öneri Tebliğden çıkarılmıştır.
- Sözlü emirlerde ispat yükünün sadece aracı kuruluşa ait olduğu yönündeki öneri, "emri vermesine rağmen herhangi bir işlem gerçekleştirilmediğini iddia eden müşteri, emri verdiğini ispatla yükümlüdür" şeklinde değiştirildi.

4. Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri ile ilgili olarak;

- Ödünç işlemlerinin organize olarak yapılması için Takasbank nezdinde ödünç piyasası kurulması hususu tebliğe eklenmiştir.
- Aracı kurumların belirli bir anda kullandıkları kredilerin toplam tutarı ile gerçekleştirmiş oldukları açığa satış işlemlerinin toplamı özsermayelerin ortalamasının iki katı olarak öngörülmüşken, her iki işlem türü için iki kat olması sağlanmıştır.
- Aracı kurumların bir müşteriye açacakları kredinin ortalama özsermayenin %10'una ilişkin hesaplamada "Birlikte hareket etme" kavramı çok geniş olduğundan, ifadenin "menkul kıymet alım satım işlemlerinde birlikte hareket edenler" olarak değiştirilmesi sağlanmıştır.
- Bütün alış emirlerinde hesapta hisse senedi veya nakit bulunmaması durumunda, yapılan işlemlerin kredili işlem olarak sayılması öngörülmüşken, bir müşterinin takası henüz gerçekleşmemiş hisse senedi alım işlemleri sonucunda oluşabilecek açık pozisyonunun asgari %20'si oranında net varlığının bulunmasının yeterli sayılması sağlanmıştır.
- Özkaynak olarak kabul edilebilecek sermaye piyasası araçları içine A ve B tipi yatırım fonu katılma belgelerinin dahil edilmesi sağlanmıştır.
- Müşterilerin takas günü alım bedellerini ödemeyerek uzun süre temerrütte kalınmasının önüne geçilmesi amacıyla, bunların kredili sayılması ya da satılarak tasfiye edilmesi süreçleri düzenlenmiştir.

Değerli Üyelerimiz,

Sermaye piyasamızda hepimizin paylaştığı sorunların çözüme kavuşturulmasında, çalışma grup ve platformlarına zaman ve emek harcayan, sektörümüzle ilgili düzenlemelere ilişkin değerli görüş ve önerilerini Birliğimize ileten üyelerimize teşekkür ediyor, sözü sizlere bırakıyorum.

Saygılarımla.